

MERITXELL MATA

ELS ADVERBIS D'ACTE DE PARLA
I EL *MODUS* ORACIONAL*

1. *INTRODUCCIÓ: MODUS I DICTUM*

Ara, que la investigació lingüística es pot nodrir de les propostes d'anàlisi sobre la perifèria esquerra realitzades per autors com per exemple Rizzi (1997 i ss.) o Cinque (1999 i ss.) i molts altres de posteriors, és més que mai un bon moment per estudiar com el concepte de *modus* de Bally (1932) s'integra sintàcticament dins l'estructura oracional. Segons el *Diccionari de Lingüística*, editat per Pérez Saldanya i altres (1998), el *dictum* s'identifica amb el contingut objectiu de l'oració amb independència del tipus de modalitat amb què el subjecte parlant cospa aquest contingut. I, en oposició, el *modus* es defineix com el contingut expressiu o actitud que manifesta el parlant davant del contingut d'allò que diu (o *dictum*).

Molts dels autors que aborden l'examen d'aquests conceptes són deutors de Bally, el lingüista que defensa la necessitat de tenir en compte les relacions que existeixen entre els plans lògics, els psicològics i els lingüístics en qualsevol enunciació. Bally (1932: 35) subratlla que la comunicació del pensament ha de distingir de forma clara entre allò que és representació rebuda pels sentits, la memòria o la imaginació i l'operació psíquica que el subjecte projecta sobre aquesta representació. Per tant, entén la modalitat com l'expressió de les operacions psíquiques del subjecte parlant; amb la modalitat, doncs, s'estableix una relació entre l'individu i els enunciat que produeix. Aquestes idees donen lloc a la teoria de la *frase explícita*. Segons

* Agraïxo el suport de la Universitat Autònoma de Barcelona i dels projectes BFF 2003-08364-C02-01 del Ministeri d'Educació i Ciència/FEDER i 2001SGR 00150 de la Generalitat de Catalunya

aquest autor, la frase explícita comprèn dues parts: l'una té relació amb el procés que constitueix la representació, la qual Bally anomena, seguint l'exemple dels lògics, el *dictum*. L'altra part té relació amb l'operació psíquica duta a terme pel subjecte parlant. La importància del *modus* en la creació del sentit dels enunciats, la testifica Bally dient que *la modalitat és l'ànima de la frase*.

En aquest estudi, mostrarem que la distinció de Bally (1932) té raó de ser. Defensarem que en l'estructura oracional hi ha d'haver lloc per a alguns elements de modalització més explícits com, per exemple, determinats operadors interrogatius o exclamatius, elements de focus, determinats adverbis, etc.

2. ELS ADVERBIS D'ACTE DE PARLA

Els elements que estudiarem més especialment seran els adverbis d'acte de parla¹ i, per extensió, els sintagmes preposicionals equivalents,² relatius a les actituds o creences de l'emissor respecte a les situacions que enuncia. El nostre principal objectiu serà descriure el comportament semàntic, pragmàtic i sintàctic d'aquests adverbis i donar compte de la posició que ocupen en cada cas en l'espai reservat per als elements que manifesten el *modus* oracional: la perifèria esquerra de l'estructura oracional.

La classificació dels adverbis d'acte de parla que assumirem es basa sobretot en la configurada a Etxepare (1997: 2.2.1),³ on aquest ti-

1. Al marge de la terminologia que nosaltres, d'acord amb López i Morant (2002), utilitzem per referir-nos a aquesta classe d'adverbis, n'hi ha d'altres com la de *Speaker Oriented*, de Jackendoff (1972); la d'*adverbis oracionals*, d'Espinal (1985 i ss.) o Torner (2005); la d'*adverbis externs al predicat*, de Kovacci (1999) o Lonzi (1999); etc.

2. És important tenir present que encara que preferentment utilitzarem el terme *adverbi*, en aquest treball també ens interessem per aquests sintagmes preposicionals.

3. La classificació d'Etxepare (1997) procura recollir els tres nivells de l'anàlisi semàntica de Frege (1985) per a les produccions declaratives: els pensaments, els judicis i les assercions. També Jackendoff (1972) es va servir d'aquest esquema per establir la seva tipologia adverbial., a partir de la qual, Bellert (1977) va elaborar una refinada taxonomia.

pus d'adverbis es divideixen en quatre grups. Nosaltres, seguint Rodríguez Ramalle (2003), entre molts altres, n'hi afegirem un altre: els de tòpic o temàtics.

Adverbis modals:

— epistèmics: *probablement...* (cat.); *segurament...* (esp.)

— evidencials: *evidentment...* (cat.); *obviament...* (esp.)

Adverbis avaluatius: *sortosament, afortunadament, feliçment, sorprenentment, naturalment, lògicament...* (cat.); *lamentablement, lastimosamente, asombrosamente, desgraciadamente...* (esp.)

Adverbis de tòpic: *tècnicament, lingüísticament, genèticament...* (cat.); *químicamente, literariament...* (esp.)

Adverbis del tipus per descomptat: *per descomptat, esclar⁴...* (cat.); *desde luego, claro...* (esp.)

Adverbis pragmàtics: *sincerament, francament, confidencialment...* (cat.); *honradamente, honestamente...* (esp.)

2.1. Caracterització general: adverbis oracionals

Allò que tenen en comú els *nostres adverbis* i que els diferencia de molts altres és que resten fora de l'abast proposicional i, per tant, ocupen una posició perifèrica en l'estructura oracional. Les següents proves formals són algunes de les que s'utilitzen en la bibliografia per identificar-los de manera general:

a) Els adverbis oracionals, contràriament als adverbis que modifiquen el predicat, no es veuen afectats per la negació.

(1)

a) La història no ha finalitzat desgraciadament (sinó de manera afortunada).

— *adverbi de mode, no oracional.*

4. Escrit d'aquesta manera, com ja és habitual en alguns mitjans de comunicació, per oposar-lo al predicat *és clar*.

- b) La història no ha finalitzat, desgraciadament (*sinó de manera afortunada).
— *adverbi avaluatiu, oracional.*

b) No resten tampoc sota l'abast de la interrogació.⁵

(2)

- a) *Has pogut resoldre el problema, afortunadament?⁶
b) La història va finalitzar desgraciadament (o d'una forma afortunada)?

c) La llibertat posicional dels adverbis oracionals és més gran que la dels modificadors del predicat. Aquest tret s'associa a determinades característiques fonològiques que posen de manifest la independència fònica pel que fa a la resta de l'oració. En concret, aquests elements presenten un patró entonatiu propi i poden anar acompanyats de pauses. Els següents exemples d'Hernanz i Brucart (1987) mostren aquesta doble dissimilitud fònica i posicional.

(3)

- a) *Duramente, María trabaja.
b) *María, duramente, trabaja.
— *adverbi de mode, no oracional.*
c) *María trabaja, duramente.

(4)

- a) Sócrates, lamentablemente, bebió la cicuta.
b) Sócrates bebió, lamentablemente, la cicuta.
— *adverbi avaluatiu, oracional.*
c) Sócrates bebió la cicuta, lamentablemente.

5. Amb aquests tipus d'adverbis només són possibles les preguntes eco.

- a) Francament, què en penses, d'això?
b) Francament?

6. Aquest adverbi, en aquest cas, és oracional i no és equivalent al sintagma preposicional *d'una forma afortunada*.

d) Els adverbis oracionals com *desafortunadament* no són sensibles a l'*Aktionsart* del predicat oracional. Per això poden coaparèixer, com notem a (5b), amb predicats estatus com el verb *adorar*. En canvi, a (5a) veiem que la coaparició d'adverbis no oracionals amb aquests tipus de predicats, resulta agramatical.

(5)

- a) *La Maria pesa delicadament cinquanta quilos.
- b) Desafortunadament, la Maria no adora la música.

2.2. Els adverbis modals

Presentem els adverbis modals com a modificadors del valor de veritat. Un argument que ho corrobora és que les construccions que contenen aquests tipus d'adjunts poden ser parafrasejades per una proposició més complexa, en la qual es fa patent que l'adverbi és un modificador de l'operador de veritat. Així, si en una oració tenim un adverbi com *probable*, podem parafrasejar (6a) com (6b), on *probable* ara modifica l'adjectiu que expressa el valor de veritat *cert*.

(6)

- a) Probablement, no anem de vacances aquest any.
- b) És probablement cert que no anem de vacances aquest any.

Una altra propietat dels adverbis modals, destacada per Kovacci (1999) és que aquests tipus d'adverbis admeten una glossa amb l'adjectiu de base en funció d'atribut d'una oració copulativa amb subjecte oracional (7) o amb una coordinació, el segon membre de la qual conté un demostratiu (8). Aquest demostratiu sempre es refereix al *modus* oracional i no al *dictum*, tal com manifesta l'explicitació de la referència del pronom.

(7)

- a) Òbviament, dos i dos són quatre.
- b) És obvi que dos i dos són quatre.

(8)

- a) Dos i dos són quatre, i això és obvi.
- b) *Dos i dos són quatre, i això —el resultat de la suma— és obvi.
- c) Dos i dos són quatre, i això —la meva asseveració— és òbvia.

També és important notar, com afirma Etxepare (1997), que aquesta classe d'adverbis no tenen les formes positives o negatives corresponents a causa de les seves propietats semàntiques.

(9)

- *Improbablement, no anem de vacances aquest any.

Un altre fet molt remarcable és que els adverbis modals són incompatibles amb les interrogatives totals (10a), ja que en aquestes es qüestiona el valor de veritat d'una proposició i esdevé impossible expressar el valor de la proposició i qüestionar-la alhora. Pel mateix motiu, els adverbis modals no poden aparèixer en contextos imperatius (10b).

(10)

- a) *Segurament, ha arribat el Joan?
- b) *Probablement, para!

2.2.1. *Els adverbis evidencials i els adverbis epistèmics vs. els adverbis alètics*

Els anomenats adverbis modals han estat tractats com una mateixa classe unitària en algunes tipologies com la de Bellert (1977), la d'Espinal (1983; 1985 i ss.); la d'Etxepare (1997); la de López i Morant (2002), dins de la *Gramàtica del Català Contemporani* o la de Lonzi (1991), dins de la *Grande grammatica italiana di consultazione*. Però, en moltes d'aquestes classificacions, els seus autors, ja noten que, tot i que el conjunt d'adverbis considerats tenen molts punts en comú, hi ha determinades diferències sintàctiques i semàntiques entre ells.

Seguint Cinque (1999) i Lyons (1977), assumirem que aquesta gran classe dels modals es divideix en: *adverbis evidencials*, *adverbis epistèmics* i *adverbis alètics*.

a) Els **adverbis evidencials** (*aparentment, òbviament, clarament, evidentment, ...*)⁷ indiquen la forma com ha estat adquirida la informació compartida entre l'emissor i el receptor aportada per la frase. Aquests adverbis expressen el tipus de coneixement en què es basa l'afirmació; i això implica també indirectament una valoració sobre el valor de veritat de l'oració.

Una propietat d'aquests adverbis és que, a diferència de la resta dels modals, pressuposen el valor de la veritat de l'oració a la qual modifiquen. És a dir, són factius, i per tant, la seva omisió no altera el valor de veritat de l'oració. Vegem que només (11a), contràriament a (11b) o (11c), implica la proposició *Estamos equivocados*.

(11)

- a) Òbviament estem equivocats. > Estem equivocats.
- b) Probablement estem equivocats. / Estem equivocats.
- c) Possiblement estem equivocats. / Estem equivocats.

Altres peculiaritats dels evidencials són les següents:

— La possibilitat que tenen alguns d'aquests elements com *evidentment* d'aparèixer en determinats contextos quantificats.

(12)

- a) Evidentment que vindré!
- b) *Certament que vindré!
- c) *Probablement que vindré!

— No admeten gradació perifràstica (**Poc certament*).

b) Els **adverbis epistèmics** (*probablement, presumiblement, suposadament, ...*) expressen el grau de compromís que el parlant assumeix respecte a la veritat de la proposició compresa en l'enunciat.

7. Hem de tenir en compte que algunes d'aquestes formes, com ara *aparentment*, poden utilitzar-se com a modificadors del predicat. Llavors el seu comportament sintàctic és totalment diferent.

c) Els **adverbis alètics** (*necessàriament, possiblement*), segons Lyons (1977), manifesten les veritats en tots els móns possibles, en el cas que hi hagi relació de necessitat, o les proposicions que no són necessàriament falses, esdevenint certes com a mínim en un món possible, si hi ha una relació de possibilitat. Una prova que diferencia els adverbis alètics dels evidencials i dels epistèmics és que els primers, al contrari dels altres, poden aparèixer en construccions interrogatives.

(13)

- a) Han de ser solters necessàriament / per força els sacerdots catòlics?
- b) *Han de ser probablement les cinc en punt?

Aquest fenomen ens fa pensar que els adverbis de modalitat alètica no són oracionals i no ocupen necessàriament posicions perifèriques, intuïció que ve corroborada pel fet que aquests adverbis sí que resten dins l'abast de la negació.

(14)

Si no ets casat, no vol dir necessàriament que no tinguis família, pots tenir parella de fet.

A més a més, la modalitat que expressen aquests adverbis no té tant a veure amb la implicació d'un participant de l'acte de parla, com amb una relació lògica. Per tot això, deixem aquesta (sub)classe d'adverbis modals fora del nostre estudi.

2.3. *Els adverbis avaluatius*

Els adverbis propis d'aquest tipus⁸ permeten que l'emissor avaluï la situació expressada en la proposició considerada globalment com un fet. L'aspecte avaluatiu que posseeixen aquests modificadors s'aprecia de forma clara en les següents glosses, ja que la sinta-

8. Anomenats *factius* per López i Morant (2002) i *emotius* per Kovacci (1999).

xi diferencia el fet sobre el qual s'efectua la valoració de la valoració mateixa.

(15)

- a) Desgraciadament, no va arribar a temps.
- b) Va ser una desgràcia que no arribés a temps.
- c) No va arribar a temps, i això, va ser una desgràcia.

Com fa notar Etxepare (1997), els adverbis avaluatius són diferents dels epistèmics principalment per una raó: perquè són factius. Per aquest motiu, si es prescindeix de l'adverbi les condicions de veritat de l'oració són les mateixes condicions de veritat de l'oració en la seva totalitat. Conseqüentment, mentre que en el cas dels adverbis epistèmics, la veritat de (16a) no exigeix la veritat de (16b), quan es tracta dels adverbis avaluatius, la veritat de (17a) exigeix la veritat de (17b).

(16)

- a) Probablement, el Joan ja ha arribat.
- b) El Joan ja ha arribat.

(17)

- a) Afortunadament, el Joan va venir.
- b) El Joan va venir.

Aquest contrast es dona perquè els adverbis modals són operadors del valor de veritat de l'oració, mentre que els avaluatius ho són del judici.

Un altre fet que cal remarcar és que, com veiem a (18), els adverbis avaluatius poden precedir els adverbis modals, però no pas a la inversa.

(18)

- a) Afortunadament, el Joan probablement vindrà.
- b) *Probablement, el Joan afortunadament vindrà.

Alguns dels adverbis avaluatius, contràriament als modals, sí que poden tenir les formes morfològiques positives o negatives corresponents.

(19)

Desafortunadament, el Joan ha arribat.

En els cas dels avaluatius, com en el dels epistèmics i els evidencials, també és impossible la seva aparició en les interrogatives totals, ja que en aquestes construccions es qüestiona el valor de veritat de l'oració i els avaluatius operen sobre judicis o proposicions avaluades. Per tant, la presència d'un avaluatiu implicaria el valor de veritat de l'oració i això és impossible.

(20)

*Dissortadament, demà no vindrà?

Al contrari que els epistèmics, aquests adverbis poden ser emprats com a modificadors del predicat. Vegem aquest ús a (21).

(21)

Espero que tot es resolgui feliçment (de manera feliç).

És interessant destacar, tal com observa Torner (2005), que el (sub)grup d'adverbis d'aquest tipus que indiquen fortuna o felicitat i els seus antònims (*desgraciadament, lamentablement, afortunadament, feliçment, ...*), en el seu ús no marcat, s'orienten cap a l'emissor, però que en determinades ocasions un complement introduït per la preposició final *per a* designa l'experimentador de la situació, sigui l'emissor o no ho sigui.

(22)

- a) Desgraciadament pels alumnes, no han ajornat l'examen.
- b) Afortunadament per a mi, la nostra relació s'ha acabat.

2.4. Els adverbis de tòpic o temàtics

La funció dels adverbis de tòpic⁹ és aportar el marc rellevant que l'emissor creu convenient per avaluar l'adequació d'un determinat acte de parla. Són, per tant, modificadors de tota la proposició. Aquestes formes adverbials permeten una paràfrasi amb el gerundi, Adv + *parlant* (23a), o amb el sintagma preposicional *des del punt de vista...* (23b).

(23)

- a) Genèticament parlant, el català és una llengua romànica.
- b) Des del punt de vista sintàctic, aquesta anàlisi és absurda.

Una altra propietat d'aquests adverbis, que els diferencia de la resta que hem tractat, és que són formats a partir d'adjectius relacionals; per això, com veiem a (24a), no poden ser quantificats.¹⁰

(24)

- a) *Molt sintàcticament, aquesta anàlisi és absurda.
- b) Molt probablement, demà no podré venir.

És interessant notar que aquests adverbis tenen gran llibertat posicional i poden seguir tant un adverbi modal com un d'avaluatiu o un de pragmàtic (25). També en poden precedir un de modal, un d'avaluatiu o un del tipus *per descomptat* (26).

(25)

- a) Probablement, políticament encara hi hagi alguna cosa a fer.
- b) Desgraciadament, políticament no hi ha res a fer.
- c) Sincerament, políticament no hi ha res a fer.

9. Anomenats *adverbis temàtics* o *de punt de vista* per López i Morant (2002); *adverbis d'enquadrament* per Lonzi (1999) i *adverbis nocionals* per Kovacci (1999). Torner (2005), tot i que no són objecte directe del seu estudi, els equipara en certa manera als *restrictius del valor de veritat*.

10. Tampoc no es poden quantificar ni els adverbis evidencials (tal com ja hem comentat), ni els adverbis del tipus *per descomptat*.

(26)

- a) Econòmicament, probablement encara hi hagi alguna cosa a fer.
- b) Econòmicament, desgraciadament no hi ha res a fer.
- c) Econòmicament, per descomptat que no hi ha res a fer.

A part de l'ús que hem presentat, aquestes formes adverbials també poden comportar-se com a modificadors del predicat i funcionar com a complements circumstancials de manera.

(27)

He analitzat la frase sintàcticament (de manera sintàctica).¹¹

2.5. Els adverbis del tipus *per descomptat*

Les formes adverbials com *per descomptat*, *esclar*, *por supuesto* o *claro*,¹² tenen la peculiaritat de constituir per elles mateixes una assertió.

Si considerem el comportament d'aquests adverbis en construccions interrogatives totals, a primera vista sembla que es comportin com els modals.¹³ Vegem el següent exemple:

(28)

- a) El Joan va estar atent a la reunió?
- b) Per descomptat.
- c) Probablement.

Però hi ha una diferència clarament significativa entre totes dues classes. Mentre que els modals poden anar seguits d'expressions que denotin valor de veritat com *si* o *no* (29b), els elements com *per descomptat* o *claro*, no poden (29c-d).

11. En aquest cas l'adverbi modifica el verb perquè, de fet, modifica el nom que subjau en l'estructura argumental del predicat. *Analitzar sintàcticament* equival a *fer una anàlisi sintàctica*.

12. Martín Zorraquino (1994) els anomena assertius i també inclou dins d'aquest grup les formes *evidentemente* i *naturalmente*, les quals nosaltres tractem com a evidencials, i l'element de polaritat positiva *sí*, que resta fora del nostre objecte d'estudi i únicament el tractarem comparativament.

13. De fet, Espinal (1987), entre d'altres, tracta aquests tipus d'adverbis com a modals. En concret, ella es refereix a *of course*.

(29)

- a) El Joan va estar atent a la reunió?
- b) Probablement, sí.
- c) *Per descomptat, sí.
- d) *Claro, sí.

Tenint present el valor assertiu d'aquests elements i observant aquestes dades, d'acord amb Etxepare (1997), arribem a la conclusió que podem analitzar aquests adverbis com a operadors del valor de veritat, de la mateixa manera que ho són els elements de polaritat com, per exemple, *sí*. La posició sintàctica que ocuparan justificarà el seu valor emfàtic.

Aquests elements, igual que els adverbis evidencials i els de tòpic, ni admeten gradació perifràstica ni es poden quantificar (**Poco por supuesto*). A més, al contrari que les de les altres classes,¹⁴ tenen la peculiaritat d'aparèixer en contextos quantificats emfàticament, sempre i quan precedeixin el complementant *que*.¹⁵

(30)

- a) Per descomptat que vindré!
- b) *Probablement que vindré!
- c) Esclar que arribarem a temps!
- d) *És clar que arribarem a temps!

2.6. Els adverbis pragmàtics

Els adverbis pragmàtics¹⁶ són modificadors del discurs que no tenen relació estructural ni funcional amb la proposició ni amb cap dels

14. Recordem que hi ha alguna forma adverbial (*evidentemente* o *naturalmente*) que pertany a la classe dels evidencials que també pot compartir aquesta propietat si adquireix valor quantificacional.

15. Hi ha elements com els adverbis de tòpic o els pragmàtics que poden precedir-los, tal com justificarem a la proposta d'anàlisi.

16. Kovacci (1999) i Torner (2005) els anomenen *enunciatius orientats a l'emissor* (o *al receptor*); Lonzi (1999), *adverbis d'acte lingüístic*; López i Morant (2002), *adverbis dialògics*; i Espinal (1985; 1987), *disjunts*.

seus constituents, i pragmàticament s'orienten cap a un dels participants de l'acte lingüístic: l'emissor (31a) o el receptor¹⁷ (31b).

(31)

- a) Francament, el Josep cuina bé.
- b) Sincerament, és un bon cantant?

Quan aquestes formes adverbials indiquen l'avaluació de l'emissor sobre la seva pròpia actitud, a diferència dels adverbis avaluatius, que permeten que l'avaluació s'atribueixi a l'emissor d'un discurs reproduït en una subordinada, els adverbis pragmàtics, com fa notar Torner (2005), no poden aparèixer en aquests tipus de contextos perquè aquests elements sempre s'orienten cap a un dels participants de l'acte de parla, no cap a l'argument extern.

(32)

- a) *El Joan va afirmar que, honestament, les coses no són mai tan fàcils.
- b) El Joan va afirmar que, desgraciadament, les coses no són mai tan fàcils.

Els adverbis pragmàtics constitueixen una evidència empírica a favor de l'anomenada *hipòtesi performativa* (ROSS (1970), SCHREIBER (1971) i ETXEPARE (1997), entre d'altres). La formulació específica d'aquesta hipòtesi assumeix que les produccions declaratives són introduïdes per un verb performatiu amb el significat de *dir* en primera persona del singular. Vegem la paràfrasi de (33).

(33)

- a) Estic cansat.
- b) Dic que estic cansat.

17. La lectura que aquests adverbis indiquen l'actitud que s'espera que mantingui el receptor en la seva resposta quan tenim construccions interrogatives (31b), també la podem tenir en contextos de cita indirecta.

Le pregunté a calzón quitado que sí, honradamente, era útil que fuera con él. J. FEO, *Aquellos años*. [ex. extret de Torner (2005)]

El verb performatiu a (33b) denota una relació entre el parlant i el contingut proposicional de l'oració, i el contingut lèxic d'aquesta relació denota un tipus específic d'acte il·locutiu. Seguint la hipòtesi performativa, els adverbis pragmàtics tenen la funció de modificar el verb performatiu implícit, de la mateixa manera que ho poden fer els adverbis de manera (vegeu BELLERT (1977)). A (34) s'observa com aquests adverbis poden modificar l'acte de parla i els resultats en la força il·locutiva es poden veuen afectats.

(34)

- a) Francament, no ho facis un altre cop.
- b) Confidencialment, quina mandra que em fa anar-hi!
- c) Sincerament, has fet això?

A (34a) es fa una petició franca i a (34b) allò que és confidencial és la meua exclamació. A (34c) tenim dues lectures: la construcció es pot entendre com una pregunta sincera, o bé com una sol·licitud dirigida al receptor perquè aquest adopti, en la seva resposta, l'actitud denotada per l'adverbi. Segons Gallego (2004), no és sincer, franc o confidencial el contingut proposicional, sinó la força de l'acte il·locutiu.

És important fer veure que els adverbis pragmàtics, igual que els avaluatius, els evidencials o els de tòpic, i contràriament als epistèmics o als del tipus *per descomptat*, no condicionen el valor de veritat de l'oració.

(35)

- a) Honestament, si tu no ho vols fer, jo tampoc.
- b) Desgraciadament, si tu no ho vols fer, jo tampoc.
- c) *Probablement, si lloviere, no saldríamos.

Les interrogatives totals busquen determinar el valor de veritat assignable a la proposició que vehiculen; per tant, la resposta ha de ser un element que denoti o impliqui un valor de veritat. Justament per això es dona el següent contrast entre els tres tipus d'adverbis d'acte de parla contemplats per Jackendoff (1972) i Bellert (1977), on els uns modifiquen el valor de veritat, els altres el judici i els restants l'acte de parla.

(36)

El Joan va parar atenció a la reunió?

- a) *Francament.
- b) Afortunadament.
- c) Probablement.

Una altra propietat d'aquest grup és que, a part de l'ús que hem descrit, aquests elements també poden funcionar com a modificadors de mode (37a) o en determinats casos com, *honestament* o *honradament*, com a adverbis orientats al subjecte (37b).

(37)

- a) Hauríem de parlar francament sobre la nostra relació.
- b) El Joan no té gaire temps; per això, honestament, ha decidit no acceptar dirigir el projecte.

Per últim, cal destacar que aquests adverbis precedeixen tota la resta dels adverbis d'acte de parla.

(38)

- a) Sincerament, desgraciadament em serà impossible assistir-hi.
- b) *Desgraciadament, sincerament em serà impossible assistir-hi.

3. PROPOSTA D'ANÀLISI

3.1. L'estructura oracional

Per donar compte de la posició que ocupen els adverbis d'acte de parla en l'estructura oracional, assumirem que la representació estructural de l'oració s'organitza, seguint Rizzi (1997), al voltant de les tres capes següents:

- a) El nivell lèxic (IV), encapçalat pel verb, que es correspon amb la predicació: aporta la informació temàtica i defineix l'espai en què es produeix l'assignació de papers temàtics.

b) El nivell de flexió (IP), organitzat al voltant dels nuclis funcionals relacionats amb les marques morfològiques del verb, el qual és el responsable de la legitimitat de la predicació.

c) El nivell del complementant (CP), que aplega un conjunt heterogeni de categories format per les marques de subordinació, els tòpics, els elements interrogatius i exclamatius, etc.

Si hem caracteritzat totes les diferents (sub)classes dels nostres adverbis pel seu abast sobre el domini del nivell de flexió, l'opció més lògica és situar-los en la capa del complementant. Tot seguit mostrarem quina és l'estructura d'aquesta capa que assumim en aquest treball.

3.1.1. *L'estructura de la capa complementant*

Partim de l'estructura de la capa complementant (CP) que proposa Rizzi (2002) per explicar la distribució del conjunt heterogeni i complex d'elements (pronoms relatius, elements interrogatius i exclamatius, elements topicalitzats, elements focalitzats, etc.) que poden coaparèixer, encara que amb certes restriccions d'ordre:

(39)

Force (*Top) Int (*Top) Focus (*Mod) (*Top) Fin IP

Aquest «mapa cartogràfic» també permet explicar els possibles efectes de minimitat relativitzada (RM) que es poden donar entre els diferents elements.

Rizzi preveu que el node Mod és el reservat per a l'aparició dels elements adverbials en la perifèria esquerra, sempre que no siguin ni topicalitzats ni focalitzats. Però en aquest treball defensem que aquesta estructura de CP presenta problemes. El principal inconvenient que detectem sorgeix per la definició de Force, ja que segons les deduccions que podem extreure partint de Rizzi (1997 i ss.), aquest node serveix per acollir tant el tipus d'oració com el seu valor il·locutiü, i els casos de subordinació sense força il·locutiva ens demostren que aquest node no pot ser un primitiu. Nosaltres, d'acord amb Haegeman (2005), entre

d'altres, proposem que aquest node es divideix en dos: el node Sub, que acull els nexes oracionals i precedeix totes les altres projeccions, i un altre node que anomenem Force, el qual reservem per determinar la propietat interrogativa, exclamativa, imperativa o declarativa de la proposició i que situem per sobre de Fin.¹⁸ També defensem la necessitat de postular un altre node, que anomenem *Speech act*,¹⁹ per acollir els adverbis pragmàtics del tipus *francament*. Aquest nou nus segueix immediatament Sub. Així, doncs, l'estructura de la capa complementant que proposem en aquest treball és la següent:

(40)

(Sub) *Speech act* (*Top) Int (*Top) Focus (*Mod) (*Top) Force
Fin ... IP²⁰

3.2. Ordre fix dels adverbis d'acte de parla

D'acord amb Cinque (1999), entre d'altres, fem notar que els diferents elements d'aquesta classe apareixen dins l'estructura oracional seguint un ordre fix. Nosaltres proposem el següent:

(41)

adverbis pragmàtics (*francament*) > adverbis del tipus *per descomptat* (*esclar*) > adverbis avaluatius (*afortunadament*) > adverbis evidencials (*evidentment*) > adverbis epistèmics (*probablement*) > adverbis de tòpic (*políticament*)

Per explicar l'aparició dels adverbis en aquest ordre determinat hem assumit la proposta de Cinque, que argumenta que cada adverbi és legi-

18. Portner i Zanuttini (2002) també adverteixen que un tipus de clàusula no s'associa necessàriament amb una força determinada, i que, per tant, no és apropiat que el nivell Force de Rizzi (1997 i ss.) s'utilitzi per al tipus d'oració, ja que la força única té a veure amb la intenció del parlant.

19. La motivació per usar aquesta terminologia prové de Cinque (1999), que suggereix la possibilitat que els adverbis pragmàtics (els més alts en la seva jerarquia), ocupin una posició diferent a la de Force (en terminologia de Rizzi (1997 i ss.), a la qual es refereix amb el terme *speech act*.

20. L'asterisc indica que tant el node Mod com Top són recursius; és a dir, poden aparèixer múltiples projeccions del mateix nus.

timat en l'especificador d'un nucli funcional determinat, el qual es manifesta explícitament o no segons la llengua. Cada nucli apareix en una posició establerta dins d'una jerarquia universal.²¹ En termes de Chomsky (2000), podem dir que aquests nuclis són dotats d'un tret —en concret un tret EPP— que motiva la creació d'un especificador i l'atracció d'un element, amb el qual el nucli ha establert una relació de concordança.

Seguint Rizzi (2002), també assumirem que els nuclis d'aquests especificadors contenen trets que n'esdevenen els legitimadors. Per tant, la tipologia dels especificadors correspon a la tipologia dels seus trets legitimadors. Vegem-ho a (42).²²

(42)

- a) Argumental: persona, nombre, gènere, cas.
- b) Quantificacional: Qu, Neg, mesura, Focus...
- c) Modificador: avaluatiu, epistèmic, Neg, freqüentatiu, mesura, manera,...
- d) Tòpic.

3.3. *Els adverbis avaluatius, evidencials i epistèmics*

Postulem que aquests tipus d'adverbis es generen a Mod respectant l'ordre avaluatiu —evidencial— epistèmic, tal com proposa Cinque (1999).²³ Vegem-ne la representació:

21. El fet que hi hagi un ordre fix en l'aparició dels adverbis d'acte de parla és un fenomen acceptat per autors com Ernst (2002; 2004), Costa (2004) o Haider (2004), entre d'altres, que defensen el procés d'adjunció d'adverbis. La diferència és que l'anàlisi del tema no és la mateixa: aquests autors postulen que hi ha determinats principis semàntics que determinen l'aparició de certs tipus de modificadors dins de determinats dominis. La seva principal crítica a la proposta de Cinque (1999 i ss.) es basa en què aquesta ignora les propietats semàntiques dels adverbis i que la informació sintàctica per si sola, esdevé insuficient per donar compte de la distribució adverbial. Una altra proposta diferent a la que presentarem en aquest treball, és la de Nielsen (2004), que tracta els adverbis d'acte de parla com a ítems de polaritat positiva.

22. És important notar que hi ha creuaments entre la classe quantificacional i la de modificador. Assumim que els adverbis quantificacionals i la negació pertanyen a totes dues classes.

23. Segons la proposta d'aquest autor, aquests adverbis, i la resta que ell anomena

(43)

[... [Foc [*afortunadament* Mod [*evidentment* Mod [*probablement* Mod [Top [Force [Fin ... IP]]]]]]]]]

No ocupen ni la posició de Focus ni una de més alta, ja que aquests elements poden coaparèixer amb constituents focalitzats sempre que no els precedeixin.²⁴ Vegem el següent exemple:

(44)

- a) LA MARIA (i no el Joan), *afortunadament* ha guanyat.
- b) LA MARIA (i no el Joan), *evidentment* ha guanyat.
- c) LA MARIA (i no el Joan), *probablement* hagi guanyat.

El fet que els tres tipus d'adverbis es col·loquin en diferents projeccions de Mod comporta que les posicions d'especificador que ocupen estan legitimades per trets d'una mateixa classe. Per això es donen efectes de «minimalitat relativitzada» i, conseqüentment, un adverbí jeràrquicament més baix mai no pot precedir-ne un de més alt segons l'ordre establert. Observem a (45a) que un adverbí evidencial no pot precedir-ne un d'avaluatiu i, a (45b), que un d'epistèmic no pot precedir-ne un d'evidencial.²⁵

high adverbs, entre els quals també inclou els adverbis pragmàtics, són generats just abans del sintagma determinant que fa de subjecte preverbal.

24. En teoria, segons la nostra hipòtesi, com que la posició dels adverbis no és la d'especificador de Focus, no hi hauria cap problema perquè poguessin coaparèixer amb elements-qu de construccions interrogatives i sí que n'hi ha (veiem **Quin llibre probablement ha escollit?*).

Aquest fenomen es dona pel fet que aquests elements-qu i el verb no poden ser separats.

25. Rizzi (2002) explica que segons els efectes de minimalitat relativitzada, els únics casos on no es bloqueja l'elevació d'un adverbí quan coapareix amb un adverbí més alt jeràrquicament es donen quan l'adverbí més baix es desplaça a Focus o a Tòpic, ja que llavors els trets dels nuclis corresponents no pertanyen a la mateixa classe estructural. La negació, com que comparteix trets de la classe quantificacional i de la de modificador, lògicament també bloqueja l'elevació d'un adverbí a Mod i fins i tot a Focus, però no presenta cap problema si el destí és la posició de Tòpic, ja que no comparteixen els mateixos trets.

(45)

- a) *Evidentment, per desgràcia no ha arribat a temps.
- b) *Probablement, evidentment aquesta no sigui la millor solució.

3.4. Els adverbis de Tòpic

En aquest estudi defensem que aquests elements ocupen la posició d'especificador del node Tòpic situat entre Mod i Force en l'estructura de CP.

(46)

[... [Mod [*políticament* Top [Force [Fin ... IP]]]]]

Un argument a favor que aquest element es genera en la posició de Tòpic és que aquests adverbis, a diferència dels modals o dels avaluatius, poden precedir elements interrogatius.

(47)

- a) Políticament, com ho resoldries?
- b) *Afortunadament, com s'analitza aquesta oració?

Defensem que aquests adverbis es generen en una posició de Tòpic en concret, en lloc de postular que es generen en una posició o una altra arbitràriament. Si hi hagués la possibilitat de generar aquests tipus d'adverbis en dues posicions alhora, seria possible la coaparició d'aquests elements en una mateixa oració; i com demostra (48), això no es pot donar.

(48)

*Lingüísticament, sintàcticament, això no és viable.

A més a més, en un intent de proposar una anàlisi minimalista, és més lògic i intuïtiu suggerir que hi ha una única posició, el nucli de la qual legitima aquest tipus d'adverbis en l'especificador, que no pas pensar que la posició es determina arbitràriament entre les diferents opcions que proporcionen els diversos nuclis.

A (49) observem que l'adverbi avaluatiu *desgraciadament* ocupa la posició de Mod i que l'adverbi de tòpic *políticament* pot seguir-lo. Amb aquestes dades podem arribar a la conclusió que la posició de Tòpic on es generen els adverbis de tòpic és la situada entre Mod i Fin.²⁶

(49)

Desgraciadament, políticament, no es pot resoldre d'aquesta manera.

Els casos on ens trobem que l'adverbi de tòpic pot precedir un adverbi avaluatiu, o qualsevol altre d'oracional, exceptuant els pragmàtics, els expliquem postulant que hi ha un desplaçament de l'adverbi de tòpic cap a altres posicions situades més a l'esquerra per tal d'adquirir abast i prominència.²⁷

3.5. *Els adverbis del tipus per descomptat*

Tenint en compte que aquests adverbis són marcadors focals, la hipòtesi que presentem en aquest treball és que la posició que ocupen en l'estructura de CP és la d'especificador de Focus.

(50)

[... [Top [*per descomptat* Foc [Top [Force [Fin *que ... IP*]]]]]].

26. Cinque (1999) anomena aquests tipus d'adverbis, seguint la terminologia de Bellert (1977), *adverbis de domini* i també suggereix que és molt possible que els adverbis d'aquesta classe es generin en la posició de tòpic (*hanging topic* en terminologia de Portner i Zanuttini (2002) entre d'altres). Però Cinque afegeix que aquesta posició és la més alta jeràrquicament i això prediu que aquestes formes adverbials precedirien tota la resta d'adverbis oracionals.

Una altra proposta és la d'Ernst (2002; 2004), que col·loca aquests adverbis, els quals anomena *domain adverbs*, en la capa baixa de l'estructura oracional. Els adjunta a VP.

27. En el cas dels tòpics, seguint Rizzi (2002), no és donen efectes de minimitat relativitzada (RM). Per això no es bloqueja el moviment i són possibles les construccions on un adverbi de tòpic segueixi un element topicalitzat o a la inversa.

Una possibilitat és interpretar la conjunció *que* que acompanya aquests tipus d'adverbis quan precedeixen un altre element com una marca de Fin (que en la majoria dels casos és buida fonològicament).²⁸ Això explicaria que adverbis com *afortunadament* no puguin seguir aquesta conjunció, que limitaria la perifèria esquerra de l'oració, on es generen els adverbis avaluatius i la resta dels d'acte de parla, d'IP.

Un argument a favor de la nostra hipòtesis és que aquests adverbis amb valor quantificacional no poden seguir elements avaluatius (51a). Els únics tipus d'adverbis que els poden precedir són els de tòpic (51b) i els pragmàtics (51c).

(51)

- a) *Desgraciadamente, desde luego que hoy no es mi día.
- b) Sintàcticament, claro que es incorrecto.
- c) Sincerament, esclar que preferiria no treballar aquest diumenge.

Aquests elements, en determinats contextos, poden comportar-se com els modals del tipus *evidentment* o *probablement*. En aquests casos no tenen valor quantificacional i no van acompanyats per la conjunció *que*. Vegem el contrast entre (52a) i (52b).

(52)

- a) Per descomptat, el meu avi necessita ulleres.
- b) Per descomptat que el meu avi necessita ulleres.

Aquests tipus d'adverbis amb valor emfàtic requereixen la conjunció *que* quan precedeixen algun element perquè esdevenen per si sols operadors de veritat. Es comporten, de la mateixa manera que, per exemple, l'element de polaritat *sí*; és a dir, com una proforma oracional. Per tant, podem postular que la presència obligada de la conjunció ve donada per la necessitat de fer de marca oracional, de separar dues proposicions. A més a més, aquest complementant té la

28. Per veure més exemples de Fin amb contingut fonològic en català, vegeu Rigau (2001), *Tot avui que plou*, i Rigau (2004), *Jo pla que vindrà*.

funció de transmetre la modalitat pròpia de l'adverbi a la proposició. Això ens permet d'explicar el següent contrast de l'espanyol:

(53)

- a) ¿Llegaremos a tiempo?
- b) Probablemente / Evidentemente sí.
- c) *Claro sí.

3.6. Els adverbis pragmàtics

En aquest treball defensem que aquests adverbis ocupen la posició d'especificador de Speech act de l'estructura de CP que hem proposat.²⁹

(54)

[... [*francament* Speech act [Top [IntP Int [Top [Foc [Mod [Top [Force [Fin ... IP]]]]]]]]]].

Aquests adverbis precedeixen els adverbis avaluatius —situats a Mod— (55) i, conseqüentment, també els modals.

(55)

- a) Francament, desgraciadament al final no podré venir.
- b) *Desgraciadament, francament al final no podré venir.

També constatem que ocupen una posició més alta que la de Focus, ja que aquests adverbis sí que poden coexistir en una mateixa proposició amb un element-qu (56a-b), un constituent focalitzat (56c-d) o fins i tot un adverbi del tipus *per descomptat* (56e-f), però sempre han de precedir-los.

29. Fem notar que aquests adverbis, com la resta dels adverbis d'acte de parla, també poden aparèixer en posicions parentètiques. En aquests casos, estratègies lingüístiques com l'entonació i les pauses simbolitzades pels signes de puntuació, permeten interpretar aquestes formes adverbials, independentment de la seva posició en l'estructura superficial, com a adverbis oracionals.

(56)

- a) Francament, ¿qué libro prefieres?
- b) *¿Qué libro, francament, prefieres?
- c) Honradament, AL MARC (i no al Joan) prefereixo.
- d) *AL MARC (i no a la Maria), honradament prefereixo.
- e) Sincerament, claro que preferiria irme para mi casa a descansar.
- f) *Claro que sincerament preferiria irme para mi casa a descansar.

Contràriament a Cinque (1999), entre d'altres, nosaltres defensem que també precedeixen els adverbis de tòpic (57). Per tant, no postulem una projecció de *hanging topic* per sobre de Speech act.³⁰

(57)

- a) Francament, políticament no hi ha raons per estar alegre.
- b) *Políticament, francament no hi ha raons per estar alegre.

Aquestes formes adverbials modifiquen la força illocutiva de l'oració i no el contingut proposicional.³¹ Tenint present l'estructura que hem assumit de la capa complementant, podem explicar sintàcticament la relació de modificació entre un adverbi pragmàtic i un altre component del *modus* oracional en termes de c-comandament.³²

(58)

- a) Francament, estic preparada per passar l'examen?
- b) Et pregunto francament si estic preparada per passar l'examen.
- c) Et demano que em responguis francament si estic preparada per passar l'examen.

30. Això no treu que pugui haver-hi un node més alt que el reservat pels adverbis pragmàtics que tingui la funció d'acollir elements del discurs com, per exemple, el constituent *la Maria a La Maria...*(pausa entonativa)... *francament no em cau bé*.

31. Segons Tenny i Speas (2003), els adverbis pragmàtics s'orienten cap a l'emissor o cap al receptor de l'acte lingüístic segons si la proposició és declarativa o interrogativa.

32. L'adverbi pragmàtic, (especificador de Speech actP), no domina directament cap altre node. La primera projecció que domina aquest element domina també tota la resta de nusos que acullen els elements que formen part del *modus* oracional. Per tant, un adverbi pragmàtic c-comanda Force.

Si una construcció com (58a) té dues lectures possibles: (58b) i (58c), l'ambigüitat interpretativa es resol en el nivell d'interfície on interaccionen la gramàtica i els diferents sistemes cognitius.

3.7. *Subordinació i modus oracional*

L'absència del node Force (força illocutiva) en algunes proposicions subordinades comporta la manca de desplegament de tota una sèrie de nodes que el precedeixen en la perifèria esquerra. La relació existent entre tots aquests nodes, que són els encarregats d'acollir tots els nostres adverbis d'acte de parla, és que formen part del *modus* de l'oració. Com suggereix Tenny (2000), tots aquests elements introdueixen el punt de vista del parlant i, consegüentment, també introdueixen el parlant com a argument dític. Seguint Tenny i Speas (2002), és en aquest domini on és dona la representació semàntica dels trets pragmàtics.³³

Això explica que en algunes subordinades no pugui aparèixer cap dels adverbis d'acte de parla.

(59)

*El Marc vol que francament / per descomptat / afortunadament / evidentment / probablement / sintàcticament l'Ester li ho expliqui

4. *CONCLUSIONS*

En aquest treball, hem definit la tipologia dels adverbis d'acte de parla, els quals hem caracteritzat principalment com a elements perifèrics i com a modificadors del *modus*. Mitjançant l'aplicació de proves sintàctiques, hem defensat, d'acord amb Cinque (1999) o Ernst

33. En el model que postulen Tenny i Speas (2002) i Speas (2004), entre d'altres, la representació sintàctica és un sistema computacional i les regles pragmàtiques es projecten configuracionalment; a cada projecció en qüestió, se li atribueix un argument, que esdevé el subjecte implícit del lligam.

(2002; 2004), entre d'altres, que l'aparició dels diferents tipus d'adverbis d'acte de parla segueix un ordre fix. Així, hem proposat la següent estructura de la capa complementant de l'oració per descriure i explicar el comportament sintàctic de cada una de les (sub)classes dels nostres adverbis:

(60)

[(Sub) ... [francament Speech act [TopicP Top [IntP Int [TopicP Top [per descomptat Foc [afortunadament Mod [evidentment Mod [probablement Mod [políticament Top [ForceP Force [FinitenessP Fin ... IP]]]]]]]]]]]].

D'aquesta manera, podem donar compte de la distribució dels adverbis d'acte de parla, del fet que restin fora de l'abast del *dictum* i, conseqüentment, que no es vegin afectats per la negació o per la interrogació. La nostra proposta també explica la capacitat d'aquests adverbis de modificar el *modus* oracional, a la vegada que estableix la relació existent entre tots aquests nodes encarregats de manifestar la modalització.

MERITXELL MATA

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ADGER, D. (Ed.) (2004): *Peripheries*, Dordrecht, Kluwer Academic Publishers.
- AUSTIN, J. L. (1962): *How to do things with words*, Oxford, Clarendon Press.
- ALEXIADOU, A. (2004): *Adverbs across frameworks*, «Lingua», 114, ps. 677-82.
- BADIA I MARGARIT, A. (1962): *Gramàtica catalana*, vol. 2, Madrid, Gredos.
- BALLY, C. (1932): *Linguistique générale et linguistique française*, Ferne, Francke.
- BELLERT, I. (1977): *On Semantic and Distributional Properties of Sentential Adverbs*, «Linguistic Inquiry», núm. 8, ps. 337-51.
- BELLETTI, A. (2001): *Aspects of the low IP area*, Ms. University of Siena.
- BENNICÀ, P I POLETO, C. (2004): *Topic, focus and V2: Defining the CP sublayers*, dins Rizzi, L. (Ed.): *The Structure of CP and IP*, Oxford/Nova York, Oxford University Press, ps. 52-75.
- BOSQUE, I. i DEMONTE, V. (Eds.) (1999): *Gramática Descriptiva de la Lengua Española*, Madrid, Espasa Calpe.

- BRUCART, J. M. (1993): *Sobre la estructura de SCOMP en espanyol*, dins VIANA, A. (Ed.) *Sintaxi. Teoria i perspectives*, Lleida, Pagès editors, ps. 59-102.
- BUTLER, J. (2003): *A minimalist treatment of modality*, «Lingua», núm. 113, ps. 967-96.
- CHOMSKY, N. (1995): *The minimalist program*, Cambridge, Mass, MIT Press.
- CHOMSKY, N. (2000): *Minimalist Inquires: The framework*, Cambridge, Mass, MIT Press.
- CHOMSKY, N. (2001): *Derivation by phases*, dins KENSTOWICZ, M. i HALE, K. (Eds.): *A life in Language*, Cambridge, Mass, MIT Press, 1-52.
- CINQUE, G. (1999): *Adverbs and Functional Heads: A Cross-linguistic Perspective*, Oxford, University Press.
- CINQUE, G. (2004): *Issues in adverbial syntax*, «Lingua», núm. 114, ps. 683-710.
- COSTA, J. (2004): *A multifactorial approach to adverb placement: assumptions, facts, and problems*, «Lingua», núm. 114, ps. 711-53.
- DAVIDSON, D i HARMAN, G. (Eds.) (1972): *Semantics of natural languages*, Dordrecht, Reidel.
- DUBOIS, J. (ED.) (1983): *Diccionario de Lingüística*, Madrid, Alianza Editorial.
- ERNST, T. B. (2002): *The syntax of adjuncts*, Cambridge, Cambridge University Press.
- ERNST, T. B. (2004): *Principles of adverbial distribution in the lower clause*, «Lingua», núm. 114, ps. 755-77.
- ESCANDELL, M. V. (1996): *Introducció a la pragmàtica*, Barcelona, Ariel.
- ESPINAL, M. T. (1983): *La interpretació dels adverbis modals*, dins *Cuadernos de Traducción e Interpretación*, 2, ps. 127-40.
- ESPINAL, M. T. (1985): *Anàlisi interpretatives i teoria lingüística*. Tesi doctoral, Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona.
- ESPINAL, M. T. (1987): *Modal adverbs and modality scales*, «Lingua», 72, ps. 293-314.
- ESPINAL, M. T. (1989a): *Nota sobre una tipologia dels adverbis en -MENT*, dins *Miscel·lània Joan Fuster*, València, Universitat de València / Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- ESPINAL, M. T. (1989b): *Tipologia dels adverbis: els cas dels adverbis oracionals*, dins *Miscel·lània Joan Bastardas*, València, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- ETXEPARE, R. (1997): *The grammatical representation of speech events*. Tesi doctoral, University of Maryland.
- FABRA, P. (1956): *Gramàtica catalana*, Barcelona, Teide.
- FERRATER, G. (1981): *Sobre el llenguatge*, Barcelona, Quaderns Crema.
- FREGE, G. (1985): *On sense and reference*, dins GUEACH, P. i BLACK, M.: *Translations from the Philosophical Writings of Gottlob Frege*, Oxford, Blackwell.

- GALLEGO, A. (2004): *On Hypotactic and Paratactic Dependencies*. Treball de recerca, Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona.
- HAEGEMAN, L. (1988): *Parentethical adverbials: the radical rphanage approach*, Durham, LAGB.
- HAEGEMAN, L. (Ed.) (1997): *Elements of Grammar. Handbook in Generative Syntax*, Dordrecht, Kluwer.
- HAEGEMAN, L. (2000): *Negative Preposing, Negative Inversion, and the split CP*, dins HORN, L. R. i KATO, Y. (Eds.): *Negation and Polarity*, Nova York, Oxford University Press, ps. 21-61.
- HAEGEMAN, L. (2003): *Speculations on adverbials fronting and the Left Periphery*, dins GUÉRON, J. i TASMOWSKY, L. (Eds.): *Temps et Point de Vue*, París, Publidix, ps. 329-65.
- HAEGEMAN, L. (2005): *Conditionals, factives, and the left periphery*, Ms.
- HAIDER, H (2004): *Pre- and postverbal adverbials in OV and VO*, «Lingua», 114, ps. 779-807.
- HERNANZ, M. L. (1993): *A propósito de los adjuntos libres*, dins VIANA, A. (Ed.): *Sintaxi. Teoria i perspectives*, Lleida, Pagès editors, ps. 125-73.
- HERNANZ, M. L. i BRUCART, J. M. (1987): *La sintaxis. I Principios Teóricos. La oración simple*, Barcelona, Editorial Crítica.
- IATRIDOU, S. (1991): *Topics in Conditionals*. Tesi doctoral, MIT.
- JACKENDOFF, R. (1972): *Semantic interpretation in generative grammar*, Cambridge, Mass, MIT Press.
- KAYNE, R. (1994): *The Antisymmetry of Syntax*. «Linguistics Inquiry». Monographs, núm. 25, Cambridge, Mass, MIT Press.
- KOVACCI, O. (1999): *El adverbio*, dins BOSQUE, I. i DEMONTE, V. (Eds.): *Gramática Descriptiva de la Lengua Española*, Madrid, Espasa Calpe, ps. 705-86.
- LARSON, R. (1988): *On the double object construction*, «Linguistic Inquiry», núm. 21, ps. 589-632.
- LYONS, J. (1977): *Semantics*, Cambridge, Cambridge University Press.
- LONZI, L. (1991): *Il sintagma avverbiale*, dins RENZI, L. i SALVI, G. (Eds.): *Grande grammatica italiana di consultazione*, vol. II, Bolonia, il Mulino, ps. 342-412.
- LÓPEZ, A. i MORANT, R. (2002): *L'adverbi*, dins SOLÀ, J. (Ed.): *Gramàtica del català Contemporani*, Barcelona, Ed. Empúries, ps. 1797-1852.
- MARTÍN ZORRAQUINO, M. A. (1994): *Sintaxis, semántica y pragmática de algunos adverbios oracionales asertivos en español actual*, dins DEMONTE, V. (Ed.): *Gramática del español*, México, D. F., Publicaciones de la NRFH, VI, El Colegio de México, CELL, ps. 557-90.
- MATA, M. (2005): *Els adverbis d'acte de parla en la perifèria esquerra oracional*. Treball de recerca, UAB.

- MUNARO, N. (2004): *Subject clitic inversion and the functional structure of the leftperiphery*, Ms.
- NILSEN, Ø. (2004): *Domains for adverbs*, «Lingua», núm. 114, ps. 809-47.
- OJEA LÓPEZ, A. (1994): *Adverbios y categorías funcionales en espanyol*, dins «Revista española de Lingüística», núm. 24, 393-416.
- PALMER, F. (1986): *Mood and Modality*, Cambridge, Mass, MIT Press.
- PARSON, (1990): *Events in the Semantics of English: A Study in Subatomic Semantics*, Cambridge, Mass i Londres, MIT Press.
- PAYRATÓ, L. (2002): *L'enunciació i la modalitat oracional*, dins SOLÀ, J. (Ed.): *Gramàtica del català contemporani*, Barcelona, Ed. Empúries.
- PÉREZ SALDANYA, M. (1991): *Adverbis modals i adverbis performatius*, dins *Miscel·lània homenatge Enrique García Díez*, València, Universitat de València, ps. 403-16.
- PÉREZ SALDANYA, M. ET AL. (Ed.) (1998): *Diccionari de Lingüística*, Barcelona, Colomar.
- POLLOCK, J.-Y. (1989): *Verb movement, universal grammar and the structure of IP*, «Linguistic Inquiry», núm. 20, ps. 365-424.
- PORTNER, P. i ZANUTTINI, R. (2002): *Clause types: Form and Force in Grammatical Theory*, Ms.
- QUER, J. (2002a): *Semàntica II. Modificació i intensionalitat*, dins ESPINAL, M.T. (Coord.): *Semàntica. Del significat del mot al significat de l'oració*, Barcelona, Ariel Lingüística.
- QUER, J. (2002b): *Subordinació i mode*, dins SOLÀ, J. (Ed.): *Gramàtica del català Contemporani*, Barcelona, Ed. Empúries.
- RIDRUEJO, E. (1999): *Modo y modalidad*, dins BOSQUE, I. i DEMONTE, V. (Eds.): *Gramàtica Descriptiva de la Lengua Española*, Madrid, Espasa Calpe.
- RIGAU, G. (2001): *The role of the Quantifier tot in Some Catalan Temporal Phrases*, «Catalan Working Papers in Linguistics», núm. 9, ps. 85-100.
- RIGAU, G. (2002): *Els complements adjunts*, dins SOLÀ, J. (Ed.): *Gramàtica del català Contemporani*, Barcelona, Ed. Empúries, ps. 2045-2110.
- RIGAU, G. (2004): *El quantificador focal pla: Un estudi de sintaxi dialectal*. «Caplletra», núm. 36, ps. 25-54.
- RIZZI, L. (1997): *The fine structure of the left periphery*, dins HAEGEMAN, L. (Ed.): *Elements of grammar*, Dordrecht, Kluwer, ps. 289-330.
- RIZZI, L. (2001): *On the position «In(terrogative)» in the left periphery of the clause*, dins CINQUE, G. i SALVI, G. (Eds.): *Current Studies in Italian Syntax. Essays Offered to Lorenzo Renzi*, Amsterdam, Elsevier, ps. 287-96.
- RIZZI, L. (2002): *Locality and left periphery*, Ms.
- RIZZI, L. (Ed.) (2004): *The structure of CP and IP. The cartography of Syntactic Structures*, vol. 2, Nova York, Oxford University Press.

- RODRÍGUEZ RAMALLE, M. T. (2003): *La gramática de los adverbios en -mente o cómo expresar maneras, opiniones y actitudes a través de la lengua*, Madrid, Ediciones de la Universidad Autónoma de Madrid.
- ROSS, J. R. (1970): *On declarative Sentences*, dins JACOBS, R. A. i ROSENBAUM, P. S. (Eds.): *Readings in English Transformational Grammar*, Waltham, Ginn.
- SADOCK, J. M. (1974): *Toward a Linguistic Theory of Speech Acts*, Nova York Academy Press.
- SCHREIBER, P. (1971): *Style Disjuncts and the Performative Analysis*, «Linguistic Inquiry», núm. 3, ps. 321-47.
- SOLÀ, J. (Ed.) (2002): *Gramàtica del català contemporani*, Barcelona, Ed. Empúries.
- SPEAS, M. (2004): *Evidentiality, logophoricity and the syntactic representation of pragmatic features*, «Lingua», núm. 114, ps. 255-77.
- TENNY, C. (2000): *Core events and adverbial modification*, dins TENNY, C. i PUSTEJOVSKY, J. (Eds.): *Events as Grammatical Objects*, Standford, CSLI Publications, ps. 285-334.
- TENNY, C. (2003): *Evidentiality, experiencers, and the syntax of point of view in Japanese*, Ms.
- TENNY, C. i SPEAS, M. (2002): *Grammaticization at the Left Periphery*, Ms.
- TENNY, C. i SPEAS, M. (2003): *Configurational Properties of Point of View Roles*, dins
- DI SCIULLO, A. (Ed.): *Assymetry in Grammar*, Amsterdam, John Benjamins, ps. 315-44.
- TORNER, S. (2005): *Aspectos de la semántica de los adverbios de modo en espanyol*. Tesi doctoral, Universitat Pompeu Fabra.
- VERSTRAETE, J. C. (2004): *Initial and final position for adverbial clauses in English: the constructional basis of the discursive and syntactic differences*, «Lingua», núm. 42, ps. 819-53.
- VILLALBA, X. (2000): *The syntax of sentence periphery*. Tesi doctoral, Bellaterra, Universitat Autònoma de Bracelona.
- VILLALBA, X. (2004): *Diccionari Ballesta de Gramàtica generativa*, Barcelona, Belaterra, Universitat Autònoma de Barcelona.
- ZANUTTINI, R. i PORTNER, P. (2003): *Exclamatives: Syntax at the interface*, «Language», núm. 79, ps. 39-81.
- ZUBIZARRETA, M. L. (1986): *Levels of Representation in the Lexicon and in Syntax*, Dordrecht, Foris.
- ZUBIZARRETA, M. L. (1999): *Las funciones informativas*, dins BOSQUE, I. i DEMONTE, V. (Eds.): *Gramática Descriptiva de la Lengua Española*, Madrid, Espasa Calpe.